

www.sankhuuginbolovsrol.mn

ТАТВАР ТАНЫ АМЬДРАЛД

1. ТАТВАРЫН ТУХАЙ ОЙЛГОЛТ

Татвар - хувь хүн, байгууллагын олсон орлого, ашиг, эд хөрөнгө, бараа, ажил үйлчилгээнээс хуулинд заасан хувь хэмжээгээр авч, улсын төсөвт оруулж байгаа мөнгийг хэлнэ.

Улсын төсөв – засгийн газрын мэдэлд төвлөрч, улс орны нийгэм, эдийн засгийн хэрэгцээнд зарцуулдаг мөнгөн хөрөнгийн сан юм.

- Шууд татвар: Татвар төлөгчийн орлого, ашгийн хэмжээ, эд хөрөнгийн үнийн дүнгээс хамааруулан хэмжээг нь тогтоож, хураан авч байгаа татварыг хэлнэ.
- Шууд бус татвар: Татвар төлөгчийн үйл ажиллагааны үр дүнгээс хамааралгүйгээр тодорхой нэрийн бараа, үйлчилгээнд ногдуулж байгаа татвар юм.
- Тогтмол татвар: Татвар ноогдуулах зүйлд тогтмол мөнгөн дүнгээр ногдуулж буй татварыг хэлнэ.

ОЛОН УЛСЫН ЖИШГЭЭР ХУВЬ ХҮНИЙ ТӨЛДӨГ ТАТВАРЫН ТӨРӨЛ

Хэрэглээний татвар

Бараа, үйлчилгээний үнээр дамжуулан хэрэглэгчийн төлдөг татвар.

Хөрөнгийн татвар

Газар, машин зэрэг хөрөнгө эзэмшиж буй хүн бүр төлдөг татвар.

Өв залгамжлал, бэлэглэлийн татвар

Хөрөнгө өвлөж болон бэлгээр хүлээн авсан этгээд төлдөг татвар.

Орлогын татвар

Цалин, шагнал зэрэг мөнгөөр олсон орлогоос төлдөг татвар.

2.ХУВЬ ХҮНИЙ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР, ТҮҮНИЙГ ТООЦООЛОХ НЬ

Хувь хүний орлогын албан татвар (ХХОАТ) нь хувь хүний хөдөлмөр эрхлэх, хөрөнгө борлуулах зэргээр олсон бүх орлогод ногдох албан татвар юм.

“Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хууль”-д зааснаар хувь хүн олсон дараах орлогоосоо татвар төлнө.

ХХОАТ ногдох орлого:

2.ХУВЬ ХҮНИЙ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР, ТҮҮНИЙГ ТООЦООЛОХ НЬ

Хувь хүний олгохоор тооцсон цалингаас байгууллага нь нийгмийн дааьгалын болон эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл (хуулийн дагуу хувь хүний өөрийн төлөх 10%)-ийг суутган авч, нийгмийн даатгалын байгууллагад шилжүүлнэ. Түүний дараа ХХОАТ-ыг 10%-иар тооцно. Үүнээс ХХОАТ-ын хөнгөлөлт болох сарын 7000 (84000₮/12сар) төгрөгийг хасаж төлөх татварын дүнг гаргана. Эдгээрийг тооцож, суутгаж авсны дараа гарт олгох цалингийн дүн гарна.

Сарын цалингийн хэмжээ = 500,000 төгрөг

Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын шимтгэл (10%) = $500,000 \times 10\% = 50,000$ төгрөг
 $500,000 - 50,000 = 450,000$ төгрөг

Орлогын татвар 10% = $450,000 \times 10\% = 45,000$ төгрөг
Татварын хөнгөлөлт 7,000 төгрөг
Төлбөл зохих татвар = $45,000 - 7,000 = 38,000$ төгрөг

Авах цалингийн хэмжээ = $500,000 - 50,000 - 38,000 = 412,000$ төгрөг

3. ТАТВАРЫН ХӨНГӨЛӨЛТ, ЧӨЛӨӨЛӨЛТ

- ✓ Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт - татвар төлөгчийн олсон орлогыг татвараас чөлөөлөх болон төлбөр зохих татварыг бууруулах үйл ажиллагаа хэлдэг.
- ✓ Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн ач холбогдол.

Бага татвар төлснөөр гарах зардал багасч, мөнгө хуримтлуулах боломжтой болно.

Татварт өгч байсан мөнгөө хуримтлуулан бизнес эрхлэх, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ явуулах боломжтой болно.

Хүн амын эмзэг, ядуу хэсгийн амьдралд тус нэмэр болно.

Хууль тогтоомжийн дагуу иргэнд татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт үзүүлэхдээ:

- Олсон орлогыг нь татвараас чөлөөлөх;
- Төлбөр зохих татварыг нь багасгах 2 хэлбэрээр хэрэгжүүлнэ.

3. ТАТВАРЫН ХӨНГӨЛӨЛТ, ЧӨЛӨӨЛӨЛТ

1. Албан татвараас чөлөөлөгдөх орлого

- Тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр;
- Даатгалын нөхөн төлбөр;
- Монгол Улсын төрийн шагнал, Засгийн газрын шагнал, Монгол Улсын ардын болон гавьяат цолтны шагнал, шинжлэх ухааны нээлтийн шагнал;
- Малчин өрх, мал бүхий этгээдийн зөвхөн малын тоо толгойд ногдох орлого;
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын урамшууллаас орсон орлого;
- Хувь хүн өөрийн орлого болон банк, санхүүгийн байгууллагаас авсан зээлийн хөрөнгөөр амьдран суух зориулалтаар анх удаа хувьдаа орон сууцны барилга барих, эсхүл худалдан авахад зарцуулсан 30.0 сая төгрөгөөс дээшгүй хэмжээний хөрөнгөтэй тэнцэх орлого;
- Бусад.

2. ХХОАТ-ын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт

- Хөдөлмөрийн эрхлэлтийн орлогод ногдох жилийн албан татварт 84,000 төгрөгийн албан татварын хөнгөлөлт үзүүлнэ.
- Үр тариа, төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнэ, тэжээлийн ургамал үйлдвэрлэсэн буюу тариалсан Монгол Улсад оршин суугч хувь хүний зөвхөн тухайн үйлдвэрлэлээс олсон орлогод ногдуулах албан татварыг 50 хувиар хөнгөлнө.
- Албан татвар төлөгчийн төрсөн буюу үрчилсэн хүүхэд гадаад, дотоодын их, дээд болон мэргэжлийн боловсролын сургууль, коллежид элсэн суралцаж байгаа бол түүний сургалтад төлсөн, баримтаар нотлогдож байгаа төлбөрийн хэмжээгээр албан татварын хөнгөлөлт үзүүлнэ.
- Суралцаж байх хугацаандаа хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогоосоо албан татвар төлж, улмаар сургалтын төлбөр төлсөн их, дээд болон мэргэжлийн боловсролын сургууль, коллежид суралцагчийг мөн дээр заасан хөнгөлөлтөд хамааруулна.

3. Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварын хөнгөлөлт

- Гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар иргэнд өмчлүүлсэн газрын татварыг:
 - нийслэлд 95 хувиар;
 - аймгийн төвд 97 хувиар;
 - сумын төв, тосгонд 98 хувиар.
- Газар тариалангийнхаас бусад аж ахуйн зориулалтаар иргэнд өмчлүүлсэн газрын татварыг:
 - нийслэлд 30 хувиар;
 - аймгийн төвд 70 хувиар;
 - сумын төв, тосгонд 85 хувиар
- Газар тариалангийн зориулалтаар иргэнд өмчлүүлсэн газрын татварыг 95 хувиар тус тус хөнгөлнө.

4. Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвараас чөлөөлөгдөх хөрөнгө

- Орон сууцыг үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвараас чөлөөлнө.

3. ТАТВАРЫН ХӨНГӨЛӨЛТ, ЧӨЛӨӨЛӨЛТ

Хувь хүний татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт эдлэхийн тулд шаардагдах материалыг бүрдүүлж, харьяа татварын албанд өгнө.

1. Татварын тайлангаа ТТ-06/А/ маягт буюу "Хувь хүний албан татвар тодорхойлох тайлан"-гийн маягтаар гаргаж, дараа оны 2-р сарын 15-ны дотор харьяалах татварын албанд тайлагнана.

2. Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт эдлэх бичгээр гаргасан хүсэлтийн маягтыг бөглөнө. Үүндээ хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг ямар хэлбэрээр эдлэх тухайгаа тодорхой зааж өгсөн байна.

3. Хөнгөлөлт, чөлөөлөлт эдлэхэд шаардлагатай баримтыг бүрдүүлж хавсаргана. Жишээ нь:

Оюутны сургалтын төлбөрийн татварын хөнгөлөлт эдлэхэд:

1. Тухайн оюутныг төрсөн буюу үрчилсэн хүүхэд гэдгийг нотлох баримт;
2. Оюутны сургуулийн тодорхойлолт;
3. Эцэг, эхээс хүүхдийнхээ сургалтын төлбөрийг төлсөн тухай орлогын баримт;
4. Оюутны "Иргэний үнэмлэх"-ийн баталгаажсан хуулбар.

Орон сууцны барилга барих эсвэл худалдан авахад зарцуулсан ... орлогын чөлөөлөлтийг эдлэхэд:

1. Үл хөдлөх хөрөнгийн гэрчилгээ";
Хувь хүн эзэл авсан бол банк болон санхүүгийн байгууллагатай хийсэн эзэлийн гэрээ;
2. Хувь хүн өөрийн орлогоор орон сууцаа барьсан бол орон сууцны материалын зардлын баримт, үнэлгээ;
3. Орон сууц барьсан хөрөнгийг албан татвар ногдох орлогод оруулан тооцсоныг нотлох баримт;
4. Өөр этгээдийн өмчилж байсан орон сууц худалдан авсан бол орон сууцаа худалдсан этгээдийн үл хөдлөх хөрөнгө худалдан борлуулсны 2%-ийн албан татвар төлсөн баримтын хуулбар

Эдгээрээс гадна ямарч төрлийн хөнгөлөлт, чөлөөлөлт эдэлж байгаагаас хамаарахгүйгээр дараах бичиг баримтыг заавал бүрдүүлсэн байх шаардлагатай. Үүнд:

- ▶ Татвар төлөгч иргэний орлого, татварын бүртгэлийн дэвтэр, хуулбарын хамт;
- ▶ Нийгмийн даатгалын дэвтэр, хуулбарын хамт;

- ▶ Ажлын газрын цалингийн тодорхойлолт;
- ▶ Иргэний өөрийн данс, банкны нэр;
- ▶ Татвар төлөгчийн иргэний үнэмлэхийн хуулбар.

Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг эдлэхдээ дараах хэлбэрүүдээс аль нэгийг сонгож хөнгөлөлт эдлэх тухай бичгээр гаргасан өргөдөлдөө бичнэ.

1. Дараагийн хугацаанд төлөх албан татварт шилжүүлэн тооцуулах;

2. Бусад төрлийн албан татварын төлбөрт шилжүүлэн тооцуулах;

3. Дараагийн хугацааны албан татвар ногдох орлогын дүнд шилжүүлэн тооцуулах

4. Илүү төлсөн албан татварыг буцаан авах.

4. ТАТВАРЫН ТАЙЛАН ГАРГАХ, ТӨСӨВТ ТӨЛӨХ

Хувь хүн орлогын албан татварын тайлангаа хувь хүний орлогын албан татвар тодорхойлох тайлангийн хуудсаар гаргаж, дараа оны 02 дугаар сарын 15-ны өдрийн дотор харъяа татварын албанд хүргүүлнэ.

Татварыг төсөвт төлөх хэлбэр

Байгуулга нь хувь хүнд орлого олгох тухай бүрдээ ноогдох татварыг суутган авч төсөвт оруулна. Хувь хүн өөрийн төлөх татварыг хуульд заасан хугацаанд төсөвт төлөх үүрэгтэй. Хувь хүний төлсөн татварыг “Татвар төлөгчийн орлого, татварын бүртгэлийн дэвтэр”-т (“Цэнхэр дэвтэр”) тухай бүр бүртгэн харъяа татварын албаар баталгаажуулна.

“Цэнхэр дэвтэр” хөтөлсөнөөр банкнаас зээл авах үед тухайн хүний олсон орлогыг тодорхойлох гол баримт болдог.

4. ТАТВАРЫН ТАЙЛАН ГАРГАХ, ТӨСӨВТ ТӨЛӨХ

Хувь хүний өөрөө төсөвт төлөх татварын хувь, хугацаа

№	Орлогод ногдох татвар	Татвар %	Төлөх хугацаа
1	Үл хөдлөх эд хөрөнгө борлуулсны орлогод ногдох албан татвар	2	
2	Түрээсийн орлогод ногдох албан татвар	10	
3	Үйл ажиллагааны орлогод ногдох албан татвар	10	
4	Өмчлөл, эзэмшилд байгаа хөрөнгийг бусдад ашиглуулснаас олсон орлогод ногдох албан татвар	10	дараа улирлын эхний сарын 15-ны өдрийн дотор;
5	Хөдлөх эд хөрөнгө борлуулсны орлогод ногдох албан татвар	10	
6	Хувьцаа, үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдох албан татвар	10	

ЗӨВЛӨМЖ:

Та "Цэнхэр дэвтэр" авахын тулд өөрийн амьдарч байгаа дүүргийн татварын албанд иргэний үнэмлэх, 2% зурагтай очиж бүртгүүлээрэй.

Баярлалаа